

ARANYOZÁS

Tanulmányok

Korompay H. János hatvanadik születésnapjára

szerkesztette
Fórizs Gergely

rec.iti
Budapest • 2009

A kötet megjelenését
az MTA Irodalomtudományi Intézete támogatta

© szerzők, 2009

ISBN 978-963-7341-84-7

Kiadja a *rec.iti*,
az MTA Irodalomtudományi Intézetének
recenziós portálja ► <http://rec.iti.mta.hu/rec.iti>
Borítóterv: Szilágyi N. Zsuzsa
Tördelte Hegedüs Béla

✻ X_YL_AT_EX & LINUX & LIBERTINE & L_AT_EX ✻

Arany dalgyűjteményének debreceni kapcsolataihoz
K. R. gyűjteménye*

Arany János 1874-ben, Bartalus István biztatására készítette kottás dalgyűjteményét. Céljaként ifjúkori zenei emlékeinek rögzítését jelölte meg, ezért arra törekedett, hogy lehetőleg ne vegyüljön a dalok közé olyasmi, amit később hallott vagy tanult. Pontosan viszont mégsem tudjuk meghatározni Arany kollégiumi repertoárját, hiszen nincs tudomásunk arról, hogy diákévei során is összeírt volna valamilyen versgyűjteményt. (Bár ez egyáltalán nem zárható ki.) Másfajta kontrollhoz kell tehát fordulnunk: az 1830–1840-es évek során mások által, de azonos földrajzi és/vagy szellemi környezetben összeírt források repertoárjához. A debreceni diák gyűjteményekre azonban ekkortájt épp ellentétes tendencia jellemző, mint például a korábbi sárospatakiakra vagy akár Aranyéra. Rövid dalok helyett nemritkán hosszú, olvasmánynak szánt szövegek vannak bennük túlsúlyban, főként Csokonai humoros verses elbeszélései és effélék. Mivel Arany kifejezetten a társasági, illetve az általa hallott falusi dalrepertoárt próbálta rekonstruálni 1874-ben, még a debreceni kéziratok közül is válogatnunk kell. Valamennyi általam ismert forrás közül egy 1839 és 1843 közé datált versfüzet-sorozat áll legközelebb Arany repertoárjához¹ – meglehet, hogy ez viszont nem köthető a Kollégiumhoz! A kéziratok énekeskönyvek bibliográfiájában *K. R.-gyűjtemény* néven szerepel,² de joggal viselhetné Debreczeni Eszter nevét is – sajnos róla sem tudunk többet a versek közé bejegyzett nevénél. Eredetileg tíz csomó (füzet) alkotta, több kéz munkájaként; az 1. és 6. csomó az idők folyamán elveszett. A füzetek lelőhelye: Debrecen, Déri Múzeum, Néprajzi Adattár, 209–216. Magyarai Márta szíves közlése szerint 1936-ban, Csapó Istvánétól vásárolta a Múzeum.

A *K. R.-gyűjteményben* (KR) Arany kéziratának 152 főszövegéből 45-höz találunk változatot, ami csaknem 30%-os arányt jelent. Ez igen magas érték. Az alábbiakban ebből a ritkán forgatott, de nagy jelentőségű gyűjteményből adok közre néhány szöveget, amely Aranynál is szerepel, bár ott többnyire csak egy szakasszal, hiszen az ő gyűjteménye elsősorban a dallamok megörökítésére szolgált. Terjedelmi okokból főként csak közköltészeti, illetve népköltési eredetűnek látszó verseket mutatok be, köztük néhány

* A tanulmány az OTKA K 60635. és F 48440. sz. pályázatok, illetve az MTA Bolyai János Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ A forrást Gyulai Ágost és Kodály Zoltán még nem ismerték, így nem hivatkozhattak rá a *Dalgyűjtemény* régi kritikai kiadásakor: *Arany János népdalgyűjteménye*, közlésezi KODÁLY Zoltán és GYULAI Ágost, Bp., Akadémiai, 1952.

² STOLL Béla, *A magyar kéziratok énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840)*, 2., jav. és bőv. kiadás, Bp., Balassi, 2002, 833. sz.

anonimként nyilvántartott érzelmes műdallal. Egy részük talán mégsem primér kézirat, hiszen néhány szöveget az összeíró egyértelműen Erdélyi János kiadványaiból másolt.³ A gyűjtemény műköltői termése szintén több konkordanciát rejt Arany kéziratához, ezeket a függelékben sorolom föl, akárcsak azokat a közdalokat, amelyek kontaminált helyzetben vagy csak a szövegcsalád más megszokott összetevői által vannak jelen a KR-ben. A versek a könnyebb összehasonlítás végett Arany János (AJ) lejegyzésének sorrendjében követik egymást.

AJ I. 1. sz. = KR 4. csomó, 26a, *Más*

1. A' Csengeri temetőn,
Elejtettem a' kendőm,
Héj édes barna szeretőm,
Keritsd-elő a' kendőm.

- 5 2. A' Miskóltzi Csárdába
Három betyár magába,
Héj Csak úgy iszik bűvába
Ki fordított bundába.

3. Mit ér a' kevélységed,
10 Ha nints szép feleséged,
Héj nekem sintsen, neked sints,
Ád az Isten, kinek nints.

AJ I. 4. sz. = KR 10. csomó, 2a–b, *Más*

1. Ángyom, ángyom, édes ángyom,
mért szeret kend, mért szeret kend olyan nagyon?

2. Ha szeret kend, titkolja kend,
Kine vilá kine világosítsa kend

- 5 3. Jó szeretni, de titkoson
Nem mindenkor, nem mindenkor világosan.

4. A' ki világosan szeret,
Meg itéllik, meg itéllik az emberek.

³ Pogány Péter megjegyzése szerint az egész 5. csomót. (Hagyatékban maradt gépirat, e sorok írójánál.)

AJ I. 6. sz. = KR 2. csomó, 19a–b, Más

1. Még azt mondják a' Kapások nem leszsz bor;
Mit iszik hát a' Vén Bíró ilyenkor?
Alig, alig, alig várja az estvét,
Hármasával, négyesével Üritgeti az ittét.

- 5 2. Még azt mondják a' Kapások nem leszsz bor,
Mégis isznak a' Deákok mindenkor,
Isznak is ők, mig a' világ világ leszsz,
Mig az Erdőn egy tsátságó Egy tsátságó madár leszsz

- 10 3. Tegyük le hát a' földhúzó kapánkat,
Üritgessük borral töltött kupánkat,
Igyuk le a' következő Szüretet,
Úgy se tudjuk derül é még derül é ránk kikelet.

- 15 4. Nem kell nekünk annyit tudni mint egy Pap,
Csak azt tudjuk merre fordul-ki a' Csap
A' Pap is ha bele ún a' Kőnyvekbe
Ezt kiáltja hozzatok bort hozzatok a' pintesbe.

Megjegyzés: Erdélyi János közli ugyan egy változatát a *Népdalok és mondák* II. kötetében⁴ (1847, 401. sz.; Arad, Fehér, Muzsla, Nyitra), de ez nem egyezik meg a KR-féle szöveggel.

AJ I. 10. sz. = KR 5. csomó, 15b, Más

1. A' ki a' ró'sáját igazán szereti
Zápor eső esik mégis megkeresi.

2. Lám én a' rósámat igazán szeretem
Zápor eső esik mégis megkeresem.

Megjegyzés: Másolat Erdélyitől (ERDÉLYI 1847, 56. sz.; Vas). A nyitó szakasznak Kisfaludy Károlytól származó travesztiája is megtalálható ugyanebben a füzetben (22a–b, *Más*), szintén Erdélyitől másolva (ERDÉLYI 1847, 487. sz.; Perkáta).

⁴ *Népdalok és mondák*, II, A Kisfaludy-Társaság megbízásából szerkeszti és kiadja ERDÉLYI János, Pest, Magyar Mihály, 1847. (A továbbiakban: ERDÉLYI 1847)

AJ I. 11. sz. = KR 5. csomó, 31b–32a, Más

1. Mondtam anyám házasitts meg
De azt mondtad hogy rá érek
El vitték a' szeretőmet
Verje meg az Isten őket.

- 5 2. Ki elvitte, éljen véle
Csak előttem ne ölelje,
Mert ha előttem öleli,
Azt gondolom hideglélki.

Megjegyzés: Másolat Erdélyitől (ERDÉLYI 1846, 79. sz.; Nyitra, Pest, Szilágyság).

AJ I. 23. sz. = KR, 4. csomó, 4a, Más

1. Nem úgy van már mint volt régen
Nem az a' nap sűt az égen
Nem illatozik a' Virág
Két színűvé lett a' világ

- 5 2. Ne hidj a' mézes beszédnek,
Kivált a' fehér tselédnek
Nem mind az a' minek látszik
Csak szembe kötősdit játszik

- 10 3. Nints betse a' hazafinak
Csak a' tsapongó úrfinak
Világ a' nemet gavarnak,
Jó éjszakát a' magyarnak

- 15 4. Átok fogta meg a' Magyart
Hogy az soha együtt nem tart,
Igaz az a' magyar mondás
A' mennyi ház anyyi szokás.

- 20 5. Szép vólt halni a' hazáért,
Most ritka ontna érte vért
Haj! hallottuk azt beszélni
Szebb a' jutalomért élni.

6. Régi őseink el hóltak
Kik a' köz jónak hódoltak
Héjh! ha most feltámadnának,
Újra sírba szállanának.
- 25 7. Ha az hív jutalmat nem kap
Nem igazán papol a' Pap
El kell veszni a' Világnak
Vagy győzni az Igazságnak.

Megjegyzés: A strófák sorrendje eredetileg: 1, 2, 6 (pótlásként), 4, 7, 5.

AJ I. 24. sz. = KR 2. csomó, 2b–3a, *Más*

1. Óh, te 'siros Kanahán Hortobágy melyéke!
Be sok Szegény Legénynek Édes Anyja vagyte,
Kenyeret adsz kezébe,
Pénzt az Erszénnyébe.
- 5 2. Nintsen itten drágaság mert nem Tóth Ország ez
Kedves nállunk a' jó bor mert Magyar Ország ez
Óh be áldott jó föld ez
Nints hasonló ehez.
- 10 3. Dinnye terem a Nyirbe búza a Kunságon,
Alma, körtvély a Hegyközt majd minden fa ágonn
Oh be áldott jó föld ez
Nints hasonló ehhez

10 <Üröm> körtvély

Megjegyzés: A dal sem az AJ, sem KR lapjain nem azonos Fazekas Mihály *Hortobágyi dalával*, mely kétségkívül ennek a debreceni dalnak a továbbköltéseként született.⁵

⁵ A szövegcsalád kritikai kiadása: *Közköltészet 2, Társasági és lakodalmi költészet*, s. a. r. Csörsz Rumen István, KÜLLÖS Imola, Bp., Universitas, 2006 (*Régi Magyar Költők Tára, XVIII. század*, 8), 42. sz. (A továbbiakban: RMKT XVIII/8.)

AJ I. 32. sz. = KR 10. csomó, 37a, Más

1. Bús szivemet mardosó gondok,
Róllatok már le mondok,
Elég régen gyötritek éltem'
Vig napot nem is értem;
5 Hát rab szíjjak szakadjatok,
Egek vig napot adjatok,
Elég vólt már ennyit szenvednem,
Elég ennyit epednem.

2. A' mostoha sors engem' régen,
10 Kerget e' nagy térségen,
Bánatimhoz bánatot adol,
Még nyugodni sem hagyol.
Mikor lessz vége ezeknek
Ezeknek a' keserveknek
15 Óh felettem tündöklő egek
Ezekért esedezek

AJ I. 33. sz. = KR, 7. csomó, 23b–24a, Más

1. Fejér czípó szalonna,
Pörgölt hús és káposzta,
A' Magyarnak étele,
Azzal lakik ő tele.

- 5 2. Pörgölt húst a' bográtsból,
Jó zsíros pogátsából,
Eszik néha egészs nap,
Iszik reá mint a' Csap.

3. Ha jól lakik kedvére,
10 Tánczra kerül végtére,
A' menyetskét forgatja,
Legényesen jártatja.

4. A' Magyar tsak imigy él,
Még az Ördögtől sem fél,
15 Nemkoplal ő soha is,
Úgy segéljen igaz is.

5. Magam is e'képp élek,
Bíróval sem cserélek,
A' falu' népe szeret,
20 Pénzt ád, és bort kenyeret.

6. Nosza rajta feleség,
Megtart a' jó Isten még,
Héja húja héja haj!
Nints még eddig semmi baj.

AJ I. 49. sz. = KR 5. csomó, 28a–30a, *Más*

1. Fáj, fáj fáj fáj,
Fáj a' szivem fáj,
Fáj a' szivem te éretted
Miólta megismértelek
5 Fáj fáj, fáj a' szivem fáj.
2. Nints nints nints nints
Bizony sehol nints,
Drága Személyednek párja,
Bárki a' földet bejárja,
10 Nints, nints, bizony sehol nints.
3. Szép, szép, szép, szép,
Óh mely igen szép,
Szemeidnek ragyogása
Piros szádnak mosolygása,
15 Szép, szép, óh melly igen szép!
4. Óh, óh, óh óh
Óh angyalkám óh,
Kine szeretne tégedet,
Ismérvén szép személyedet,
20 Óh óh tsókolni való.
5. Hát, hát, hát hát
Mi tsuda az hát,
Hogy ékes tüzzel ragyogott
Szemed engem rabúl fogott,
25 Hát hát, mi tsuda az hát?

6. Várj, várj, várj várj,
Csak egy-kitsit várj,
M megbánod még tettetésed'
Csintalan szineskedésed'
30 Várj, várj, tsak eggy kitsit várj.
7. Óh, óh, óh óh,
Óh kedvesem óh,
Hogy szeretnélek tégedet,
Ismervén hamis szívedet,
35 Óh, óh, kedves ámitó!
8. Jaj, jaj, jaj, jaj,
Óh melly édes baj!
Rabja vagyok már szívednek
Imádója személyednek
40 Jaj, jaj, óh melly édes baj!
9. Kár, kár, kár, kár,
Igen nagyon kár,
Hogy a' szived álhatatlan,
Egynél hogy maradhatatlan,
45 Kár, kár, igen nagyon kár;
10. Már, már, már, már,
Csak maradj-el már,
Ha hogy töllem elpártoltál,
Hozzám hűségtelen vóltál,
50 Már, már, tsak maradj el már.
11. Nem, nem, nem, nem,
Már nem hiszek, nem,
Ki ís hinne olyan szivnek,
Ki magát ígéré tíznek,
55 Nem, nem, már nem hiszek, nem.
12. El, el, el, el,
El kell menni el,
El kell menni, nínts mit tenni,
Téged kedves felejteni,
60 El, El, El kell menni el.

13. Nem, nem, nem, nem,
 Soha többé nem,
 Soha többé nem szeretlek,
 Szivemen már erőt veszek,
 65 Nem, nem, soha többé nem.
14. Légy, légy, légy, légy,
 Légy szerentsés, légy,
 Áldjon meg az én Istenem
 Óh kedves hűségtelenem,
 70 Légy, légy, légy szerentsés légy.
15. Meg, meg, meg, meg,
 Meglátlak még, meg
 Meglátlak még víg szemekkel,
 Meg öllek hív kezekkel
 75 Meg, meg, megöllek meg.
- 37 <haj> baj

Megjegyzés: Ez a változat szó szerint megegyezik Erdélyi János *Népdalok és mondák* I. kötetében⁶ szereplő (ERDÉLYI 1846, 6. sz.) kiadásával; valószínűleg onnan másolták. A ponyván is terjedő dal rövidebb variánsát a 9. csomó 2a lapján találjuk:

1. Fáj, fáj, fáj, fáj,
 Fáj a' szívem fáj fáj
 Fáj a' szívem te éretted,
 Miólta megszerettelek,
 5 Fáj, fáj, fáj a' szívem fáj.
2. Óh óh, óh óh,
 Óh angyalkám óh, óh,
 Ki ne szeretne tégedet,
 Ha tsak jégtől nem született
 10 Óh, óh, csókolni való.

⁶ *Népdalok és mondák*, [I], A Kisfaludy-Társaság megbízásából szerkeszti és kiadja ERDÉLYI János, Pest, Beimel József (ny.), 1846. (A továbbiakban: ERDÉLYI 1846)

3. Vérzi, Vérzi,
Vérzi szívem' vérzi
Vérzi szívem a' szerelem,
Hogy magamat sem esmérem
15 Érted drága kedvesem

AJ I. 59. sz. = KR 9. csomó, 35.,⁷ Más

1. Ne szomorkodj légy víg
Nem lesz e' mindég így,
Ki megszomorított, Megvigasztalhat meg.
2. Le szállott a' páva
5 A' város' házára,
Sok szegény legénynek Szabadítására
3. Rab vagyok, rab vagyok,
Szabadulást várok,
A' jó Isten tudja, mikor szabadúlok.
- 10 4. Rothadásra indul,
A' test lélek nélkül,
Így van szívem dolga, Egy valaki nélkül.

AJ I. 62. sz. = KR 10. csomó, 26b, Más

1. Végig mentem egy asszonynak az udvarán
Be tekinték véletlenül az ablakán,
Szeretőmet láttam,
Más karján találtam
5 Verje meg az Isten Jaj de megutáltam.

& cz. lásd alább

Megjegyzés: A megígért folytatás ebben a füzetkében nem található.

⁷ A 9. csomó második felét egy különálló füzet alkotja, amelynek saját oldalszámozása van.

AJ I. 66. sz. = KR 10. csomó, 12a–b, Más

1. Ha valaki vígan él Vígan él,
A' Juhász éppen úgy él
A' Juhász éppen úgy él,
Az erdőben,
5 A' mezőben,
Sétál pipál furulyál; furújál
Billeg, ballag, meg, meg, áll.

AJ I. 81. sz. = KR, 2. csomó, 3b–4a, Más

1. Jöszte velem jöszte vitéz a' Csatára
Fessük Török vérrel a' Várna falára
Hogyitt volt a' Magyar kit Várnánál vára
A' Török Törökből készült vatsorára.
- 5 2. Keménynek tsendesen ballag Paripája
Két sütéssel jegyes a' jobbik pofája
Oláh Országi Ló mutatja formája
Tajtékos Zabláját rágdogálja szája

1 vi<z>téz [értelem]

Megjegyzés: A 2. strófa Gyöngyösi István *Porából megéledett Főnix* című eposzából származó töredék (I. könyv, II. rész, 31. vsz.).⁸

AJ I. 85. sz. = KR, 2. csomó, 12a, Nota

1. A' mely Leány sokat szeret
Jámbor Aszszony az nem lehet
Mert mihelyt annyira mehet
Hogy fejére kontyot tehet

⁸ GYÖNGYÖSI István, *Porából megéledett Főnix, avagy Kemény János emlékezete*, szöv. gond., jegyz. JANKOVICS József, NYERGES Judit, utószó JANKOVICS József, Bp., Balassi, 1999, 21. A kontaminációról: CSÖRSZ Rumen István, *Gyöngyösi recyclatus (Miniatűrök a közköltészet Gyöngyösjéről)* = *Szolgáltatam ajánlom a 60 éves Jankovics Józsefnek*, szerk. CSÁSZTVAY Tünde, NYERGES Judit, Bp., Balassi – MTA Irodalomtudományi Intézet, 2009, 125–128.

- 5 2. Az Urát nevezi lónak
 Hol Deresnek hol fakónak
 Magát pedig tartja jónak
 Nem barátja a' szép szónak
- 10 3. Gyakran fülel az ablakra
 Mint a' Kantza az abrakra
 Ha az Ura kérdi mit néz
 Már akkor a' felelet kész.
- 15 4. Ha az Ura megy mezőre
 Más fekszik a' lepedőre
 Ha Haza jön nagy későre
 Addig megfojat a' sőre

AJ I. 95. sz. = KR, 2. csomó, 8b–9a, Más

- 5 1. Igaz Urak a' Papok
 De nintsen Nyúgodalmok
 Mert szerelem rabjok
 Járnak gyász ruhába
 Nem mehetnek a' bálba
 Sem a Kávé házba
- 10 2. Bánom hogy reggel ma
 Mentem a' Templomba
 A' Szent Rórátéra
 Lámpás nélkül mentem
 Helyem eltévesztettem
 Egy Jány mellé ültem
- 15 3. Meglátott a' Püspök
 Bezzeg vólt száraz flöstök
 Izzadott az üstök
 Engem megveretett
 Kurutz vasra tétetett
 Setét jukba vettetett

4. De én nem búsúlok
20 Hogy ki nem szabadúlok
Katonának állok
Nem kell a' reverenda
Ennékem többé soha
Ebugatta soha
- 25 5. Gyász az én életem
Bánom tselekedetem
Hogy én pappá lettem
Nem tetszik ez Élet
Mert engem a' Természet
30 Más Útra vezérlett.

12 <szép Lanyhoz> Jány

23 Ennékem többé soha: vagy Maradjon a' klastromba [alternatív megoldás]

28 <Mert> Nem

AJ I. 98. sz. = KR, 4. csomó, 30a, *Más*

1. Debreczenbe kidobolták,
Hogy a' dongót ne danolják,
Diri Diri Dongó
Csak azért is diri dongó
5 's a' t.

AJ I. 99. sz. = KR 9. csomó, 1., *A' Kis Leány Dalla*

1. Azt szokták szememre vetni,
Kitsiny vagyok mégszeretni.
De tudom őket nevetni,
Hiszen a' kis Csupor
5 Még hamarább felfor.
Nem tsuda hát, hogy a' kis Lányt
Szintúgy tüzei Ámor.

2. A' nagyokat megkövetem,
De az én kitsiny termetem'
10 Az övéknél jobb szeretem,
Hisz' kiss kalyibába
Minden gerendába
Üti fejét, úgy zúzza szét
Fésűjét, főkötojét.
- 15 3. Tán a' nagyoknak kebele,
Szerelemmel jobban tele;
Eb hiszi, mit ér hát vele?
Hordja el a' Manó,
A' nagyobb Viganó
20 Többe kerül, ha emberül,
Varja a' módi Szabó.
4. Nem bánom hadd beszéljenek
Az irigyek, tsak kérjenek,
Bizonyosan férjhez megyek,
25 Ugy ugrom menyetske,
Fővel, min őzetske,
Csak nevetem, hogy mellettem
Ott marad sok nénike.

10 öv<ö>éknél

AJ I. 102. sz. = KR 5. csomó, 11b–12a, Más

1. Ha bort iszom, vidám vagyok,
Danolhatok, katzaghatok.
Meg tsókolgatom,
Kökényszemű galambom.
- 5 2. Ha véle tsókolódhatom,
Meg enyhül minden bánatom;
Héj, haj, csókra csók!
Kerüljenek a' kantsók.
- 10 3. Nem sírok én azért soha
Ha bé fed a' sírom moha
Eb sír, haja hó!
Elég, ha sír a' kantsó.

4. Mondják hogy a' fagyos halál,
Elébb, utóbb reám talál.
15 Eb fél, ha mondom;
Halálra semmi gondom.
5. Igy élem én le napjaim,
Boromba fojtva gondjaim.
A' bú nem jön rám
20 Ha töltve van kulatskám.

Megjegyzés: A KR-féle változat megegyezik az *Érzékeny és víg dalokban* (1834, 9.), illetve később Erdélyi Jánosnál kiadott szöveggel, ahol Csokonai verseként szerepel.⁹

AJ II. 8. sz. = KR 5. csomó, 24a–25a, *Más*

1. Vigan élem világom,
Míg virit ifjuságom
Eszem íszom vigadok
A' Búnak útát adok
5 Busúljon a' ki tud hozzá nem búsúlok,
Búmban ugyan soha meg nem bolondúlok.
2. Ez az élet úgy sem sok,
Használják az okosok,
Zivataros néha bár,
10 Vesztegetni még is kár,
Nem kell mindjárt le mondani a' világról
Mézet lehet szedni itt minden virágról.
3. Szerezz jó barátokat,
Szeresd hiven azokat,
15 A' barátság' kebele,
Égi örömmel tele,
Ha megtsal is egygy vagy kettő álnoksága,
Kipotolja tsak egygynek is igazsága.

⁹ ERDÉLYI 1847, 479. sz.

4. Elégedj meg sorsoddal,
20 A' magad vagyonoddal,
Senki kintsét ne kívánd,
Gazdagodjék más, ne bánd,
Keress tsak annyit, a' mennyivel be éred,
Költsd azt vigan, 's e' lessz a' te földi béred.
- 25 5. Tarts öröm-innepeket,
Szeress minden szépeket,
A' Szerelem melege,
Leg kedvesebb tsemege,
Élj vele módjával magadban ne tégy kárt
30 Jó úgyan az de a' mi sok minden meg árt.
6. Tiszteld Bakhus óltárát,
Iszogassad nektárát,
Bakhus jó izű teje,
Az örömnnek kútfeje,
35 Ki e' kúrával mértékletesen élhet,
Víg órákat 's hosszú napokat szemlélhet
7. A' mosolygó kikelet
Váltja fel a' mord telet,
A' sötét éjszakára
40 Feljön a' nap sűgára,
Igy tehát ha ér bennűnket keserűség,
Követi azt majd tsak nyomban gyönyörűség.
8. Fussatok hát pokolba,
Bús gondok hamarjába,
45 Rám ugyan ne nézzetek,
Semmi közöm veletek,
Semmi bajom, mert barátomnak szemébe
Olvasom, hogy felvagyok írva szivébe.
9. Ez az élet bódogság,
50 Igy élni már okosság
Bolond a' ki epeszti,
Magát, 's bűnak ereszti,
Mert így kiki e' világon bódog lehet
'S e' világi jókból is legtöbb részt vehet.

- 55 10. Barátim hát így éljünk,
Es senkitől ne féljünk,
Együnk ígyünk kedvűnkre
Ne hajtsunk irigyűnkre,
Eb az anyya, a' ki bántja barátságunk,
60 Tegyen rólla, ki irigylí bóldogságunk.

12 itt<en>

Megjegyzés: A rendkívül népszerű társasági dalt Arany János (kortársaihoz hasonlóan) Pálóczi Horváth Ádám szerzeményének vélte, s akként jegyezte le. Ezt azonban semmi sem bizonyítja, így továbbra is az anonim versek közt tartjuk nyilván.¹⁰ A KR-változat viszonylag hosszú, a strófák sorrendje pedig megegyezik Mindszenty Dániel 1832-es feljegyzésével,¹¹ illetve Erdélyi János közlésével (ERDÉLYI 1847, 477. sz.); valószínűleg innen másolta.

AJ II. 12. sz. = KR 7. csomó, 43–44.

1. Ha int a' Végzés, kész a' sírhalom,
Hol készen vár ránk a' nyugalom,
Kinek szemét fogja-bé kedvese,
Bóldog kinek van egy szerelmese.
- 5 2. Szerelemre a' szépek esküsznek,
A' ró'sás ajkakra csókot fűznek,
Áldott szerelem szívűnk magasztal,
Bóldog kit szerelmese vígasztal.
3. Ha e' világ' kórmánnyán nem űlne
10 Szerelem, e' világ' öszve-dűlne,
Szerelem te tartaszsz mindeneket,
Meglántzolod a' Fejedelmeket.
4. Óh szép Vénus! a' te igád nékem
Könnyű, azért róllad zeng énekem,
15 Jer óh szívét lágyító szerelem'
Királynéja jádzadozzál velem.

¹⁰ A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/8. 59. sz.

¹¹ *Nemzeti Dalgyűjtemény*; MTAK Kt. Irodalom 8r 206/56.

5. És te szivem' bálvánnya magához
 Jer Vénus' szerelem óltárához,
 Esküdjünk ott örökös hűséget,
 20 Áldván a' hatalmas Istenséget.
6. Szeressünk mig a' Fagyos halálnak
 Bús nyilai reánk nem találnek,
 Mig az orczánkon nyiló tavasznak
 Kellemes ró'sái el nem asznak.
- 25 7. Majd ha a' felfegyverkezett kaján
 Halál zörget, házunknak ajtaján,
 Téged' Szivem' felét, vagy engemet
 A' gyászos sir bús keblébe temet.
8. Akkor a' szerelem' szent kötele,
 30 Melly két szivet szorossan köt össze,
 Elszakad, 's a' sír' gyász éjjelében
 Nyugszunk, nem a' szép Vénus' ölében.

AJ II. 32. sz. = KR 10. csomó, 16a (kiegészítve a 15b-ről), Más

1. A' nap kerül Hajnal derül Már a' szabott óra tseng,
 Már minden sor, Minden bokor, Lassú marsal zeng
 Mit késel hát, talpadra kelj,
 Vitéz magyar, lóra székely,
 5 Kabalára szász,
 Rest ember az, a' ki nem fut,
 Mikor előtte van az út
 A' Gavallér mikor rá ér, Ha nem mehet mász
2. Elmehetünk, vólt keletünk, Porba késünk nem esett
 10 Megtalálta megpróbálta ki mit keresett
 Mit késel hát talpadra kellj*
 Vitéz magyar, lóra székely,
 Kabalára szász,
 Rest ember az, a' ki nem fut,
 15 Mikor előtte van az út
 A' Gavallér mikor rá ér, Ha nem mehet mász

* 's a' t. mint az 1ső vers hátulja

3. Böltső, hintó, Czafrangos ló, Tár szekér hámos kantza,
E' nem derék, kotsi kerék Fakótargontza.
Már mi innét tsak elmégyünk,
20 Hogy többé ítten ne legyünk
Ugyé bizon Társ;
Nosza pajtás fogd az ajtót,
Nyisd hamar a' kilints tartót,
Ide tekints, semmi baj nints, Aló haza mars.

AJ II. 33. sz. = KR 9. csomó, 3b, Más

1. Hallélúja ki gyötrötte a' kemény szivű farahót,
Eröss karral addig törte a' bosszú álló Zebaót,
Megszabadúlt bizony a' nyomorúlt,
A' ki előtte le artzra borúlt
5 Ellenségink erejekkel, hogy örökre vesszenek el.
2. Az Úr a' dühös tengernek szóll, és fal módjára meg áll,
Száráz lábbal az Izraél a' mélység' fenekére leszáll,
Igy a' ki sárba verembe ma gyúr,
Megszabadítani fogja az Úr
10 Ellenségink erejekkel hogy örökre vesszenek el.
3. Marsoljunk hát gyors lábakkal már miénk a' Szent Kanahán,
Int haza édes szavakkal nagy hitű atyánk Ábrahám
Nagy vagy óh Izraél Istene nagy
Néped erőss diadalma te vagy
15 Ellenségink erejekkel, hogy örökké vesszenek el.

Ugyanennek a szövegnek tömörítve lejegyzett, de hosszabb változata: **KR 2. csomó, 1b–2a, Más:**

1. Hallélúja ki gyötrötte a' kemény & cz.
2. Az Úr a' dühös Tengernek & cz.
3. Marsoljunk hát gyors lábakkal & cz.
4. Jaj de mi füstel és porral telyes Jegy vagy köd látszik az egen,
5 Jön farahó nagy táborral hogy rab szíjján vissza vigyen
Jaj de segitts szabadíts Jehova
Menynek és földnek hatalmas Ura
Ellenségink erejekkel Hogy örökre vesszenek el.

AJ II. 35. sz. = KR 2. csomó, 36a–b, Más

1. E' zöld fának árnyékában,
Lehajtom bús fejemet,
És szívemnek fájdalmában,
Ki tsordítottom könnyemet,
- 5 2. Patak válik könnyeimből,
Ha szívem elfogódik
Könny zápor húll szemeimből
Ha kínom szaporodik.
- 10 3. Mert szerelmem' megvetted,
És elhagytál engemet,
Szenvedéjim' felsem vetted,
Nem szántad inségimet
- 15 4. Sött nevetted tán kínomat,
Óh ez az érzéketlen!
Ki tsúfolta jajjaimat
Hozzám lett illy kegyetlen
- 20 5. Ha így van hát én sirt ások,
E' zöldellő fa alatt,
Míg azt megtudhatnák mások,
Nyugszom is már az alatt

AJ II. 36. sz. = KR 4. csomó, 23a–b, Más

1. Zaphir színbe fel öltözve
Piross bársonnyal övedzve
Kél fel a' nap 's tölle félnek
A' Dörgések, a' Dörgések vissza térnek.
- 5 Ró'sát küld előre jelnek,
Attól szalad az éjjelnek,
Setét homályos fellege,
Es az álom rest serege,
Minden plánta újra éled,
- 10 Én bennem is új az élet
Új lesz tehát a' dítseret
Áldott légy örökös élet
Minden plánta & c.

Függelék

I. Műköltői szövegek

- AJ I. 42. sz. KR 3. csomó, 6b–7b: KISFALUDY Károly: *Rákosi szántó a török alatt (Miről apám nagy búsan szólt)*
- AJ I. 46. sz. KR 2. csomó, 12a–b: PÁLÓCZI HORVÁTH Ádám: *Magyar tánc (Még azt mondják, nem illik a tánc a magyarnak)*
- AJ II. 1. sz. KR 5. csomó, 1a–2a: CSOKONAI VITÉZ Mihály: *Búcsúvétel (Mégyek már, engedj meg)*
- AJ II. 4. sz. KR 9. csomó, 5a–b: CSOKONAI VITÉZ Mihály: *Miért ne innánk? (Igyunk, barátim)*
- AJ II. 5. sz. KR 7. csomó, 26a–b: CSOKONAI VITÉZ Mihály: *A feléledt pásztor (Ott, hol a patakocska)*
- AJ II. 11. sz. KR 9. csomó, 3a: PÁLFFY Sámuel: *Halni mégyek* (részlet az *Erbiából*)
- AJ II. 13. sz. KR. 2. csomó, 9b–10a: KOVÁTS József: *Vas vármegyében (Lyánykám, a végzés tőled)*
- AJ II. 18. sz. KR 10. csomó, 30b: FRIEDRICH SCHILLER – SZEMERE Pál ford.: *Az ér mellett ült a gyermek*
- AJ II. 21. sz. KR 2. csomó, 11a–b, illetve 10. csomó, 36b: SZENTJÓBI SZABÓ László: *Piros rózsza boltozatok*
- AJ II. 23. sz. KR 10. csomó, 25b–26a: PÁLFFY Sámuel: *Ó, nagy egek, rátok apellálok* (részlet az *Erbiából*)
- AJ II. 25. sz. KR 8. csomó, 4b–5a: VÖRÖSMARTY Mihály: *Az ősz bajnok, 2. rész (Búsan, elfelejtve, sasként egyedül)*
- AJ II 29. sz. KR 8. csomó, 11a–b: KÖLCSEY Ferenc: *Csolnakon (Ültem csolnakomban habzó vizen)*
- AJ II. 30. sz. KR 8. csomó, 16a–b: KÖLCSEY Ferenc: *Zrínyi dala (Hol van a hon)*
- AJ II. 31. sz. KR 8. csomó, 1b–2a: BAJZA József: *A bajnok nője (Hős fiad ha él-e?)*

II. Szövegcsalád szintű érintkezések

AJ I. 12. sz. (*Csaplárosné, gyújts világot*) = KR 10. csomó, 33b.

AJ I. 26. sz. (*Most jöttem Aradrúl*) = KR 2. csomó, 22a.

AJ I. 31. sz. (*Majd elmegyünk, rózsám, Komáromba, Komáromba*) = KR 7. csomó, 27b.

AJ I. 57. sz. (*Kiment a lány a szőlőbe*) = KR 10. csomó, 5a.

AJ I. 65. sz. (*Elvágтам az ujjom, de nem fáj*) = KR 10. csomó, 4b.

AJ I. 80. sz. (*Mesterlegény fájlalja az i-i-inát*) = KR 10. csomó, 33a.